

Інтерв'ю з Катериною Савівною Несторук

Інтерв'юери: Р. Кушнірук, І.М. Майданець, Г.С. Марчук.

Респондент: Катерина Савівна Несторук, 1930 р.н.

Дата і місце: 7 квітня 2013 р., с. Видерта Камінь-Каширського району Волинської області.

Присутні: О.Ф. Кравчук, М.А. Євчук.

Транскрипт інтерв'ю: Іраїда Майданець.

К.С. Несторук [далі – К.С.]: Я вийшла з лісу, я пішла картоплю копати. Як вийшли з ліса, то вони в німецькій одежі були, я пішла бульбу копати, а мати на те село пішла овечки стригти, каже «йди копати». Ну я пошла туди. Коло Франека Мані. Але дивлюся, ще стояло два партизани. «Куди йдеш?» Кажу, бульбу копати. Вертайте назад, ми не пускаємо туди. Як не пускаєте? Я піду бо треба бульбу копати, ну йди, тільки нікому не кажи, що ми тут. Я йду бульбу копати. Я кажу, піду, бо треба копати бульбу. Пошла я. Приходжу туди, а вже вони їдуть конем. Вони над дорогою коло хати. Каже, що вони позабирали вже давно.

Партизани казали «дай їсти». Кажу, в мене дітям нема що їсти. Йдемо, каже, до бульбака. Навіть там нема людей. Там забрали. Нікого нема. І в тій хаті нікого нема. Поїхали туди, аж то біжить назад там.

А другий дядько до мене, я нагнулася, копаю. Йде до мене. Іде, направився, пройшов понад самою мною. Тоді вертається. Ще друга жінка була, і до її він пройшов. Пройшов коло її самої, розвернувся і вже до мене йде, розвернувся.

Г.С. Марчук [далі – Г.М.]: А від кого вони втікали?

К.С.: А то тії бульбаші були. Ну йде назад, ну до мене. А німці в німецькій одежі, нагинають голову. А вони з ліса, всі в німецькій одежі були. А цьой, що коло мене був, то пошов до їх, то його забили, того старого. Один погнався, другий погнався. Поїхав, а тії ровами, ровами. Прихожу я додому, вже й не копала. До **Г.М.:** То побили їх бульбаші чи побили німці?

К.С.: Бульбаші.

Г.М.: А цигани що, тут жили?

К.С.: А цигани там жили. Вони тамика були. А чо вони пішли до циганів, нащо циганів бити було?

І.М. Майданець [далі – І.М.]: Слідкували за ними, циганами?

К.С.: Ой вони там. Вони поїхали, побили.

Г.М.: Не пам'ятаєте. Вони польською мовою розмовляли чи українською?

К.С.: Українською.

Г.М.: І багато їх тоді побили?

К.С.: І діти побили.

І.М.: А вбивали циган, да?

К.С.: Да. А ховали люди з села. Горе було їм, людино.

Г.М.: А в якому році, не пам'ятаєте?

К.С.: Не пам'ятаю.

Г.М.: Скільки вам тоді було, 12-14?

К.С.: Окопи копала, скільки то окопів покопала. Припадаємо, як повернеться до коня, як припуститься. Аеродром робили.

Г.М.: А аеродром був у Ворокомлі?

К.С.: Не. За селом тут був аеродром.

Г.М.: А чий аеродром. Радянський чи німецький?

К.С.: Воєнний, наші робили. Так само як німецький еродром. Сиділи, сиділи, а вони вже полетіли. Я вас запишу. Ти нам не платиш нічого. Як вийшли з ліса, то вони ровами, ровами.

Г.М.: А ті цигани, що [їх] побили, вони скільки часу тут жили? Чим вони тут займалися? Чи вони якусь кузню мали?

К.С.: Ходили по хатах, [ім] подавали, хто що має дати.

Г.М.: А жили вони де?

К.С.: А жили вони там, вони в хатах покинутих.

Г.М.: В хатах жили чи мали намети?

К.С.: В хатах. Били тих. Партизани били бульбашів. Прийшли, вночі стукають. Я ще жила там, тай ходять, кажуть: давайте сало. Нема сала віте. Масла в мищині було на столі, забирають. Мати каже: тож діти голодні будуть. А ми що. Каже, я був тоді, як вашу чортову забили, дівчину оту. Але каже, ми її не забили, а замучили, так вона вмерла. Й вуха одрізали, очі повидирали, все мучили. За що було дитину мучити? А то дочку. Мучили.

Г.М.: Ну а як населення місцеве, підтримувало бульбашів чи боялися?

К.С.: І тих, і тих боялися. Я була вже от того, йдеш на те совещаніє. Прийдеш туди, а там через дорогу бульбаш один був. Приходиш на те совещаніє, сидить тамика вечора. А єдин був бригадиром. А той вже засаду робив, щоб його забити, вже сиділи дожидали, але ж не вдалося їм забити. Втік. Ой, то горе було. Самольот бомбив, де наша хата. І на тій стороні, і на тій стороні кидав бомби. Я тако схватила, дитина в нас маленька була кричить, хоть би не забили. То після ми вже виїхали на те село і тамі-ка сиділи коло теї баби. Поранило малу дитину. Там, де озеро, кидав бомби. Що тоді вже кидав бомби, Боже святий єдиний! Страхом Божим жили. Хіба то жись була?

Г.М.: А скажіть, будь ласка, від циган дитина та, що осталася жива, то він живий ще, чи він виїхав десь?

К.С.: Цигани забрали їх.

І.М.: А багато їх осталося?

К.С.: На могилки до тої баби, на могилу приходив.

І.М.: То була українка, шо забрала ту дитину?

К.С.: Ну, ну, наша, Федора.

Г.М.: А багато осталося циган, що спалися?

К.С.: Всі були побиті. Циганка зла не робить, тіко йде дай, як маєш, то дай, а не маєш, то й так. Танцювати приїдуть, забирають [їх] на обід.

Г.М.: А німці так не знущалися над людьми?

К.С.: Не. Йде, а я йду от тільки з села, в нас така вулиця була широка. Свинка, свинка, щоб я повела до свинки забрати. А я йду до дядька. А хата дядькова була далі, а він думав, що я веду до свинки його. А він все: свинка, свинка. А тітка каже, що дітки будуть їсти? В нас один був, що знав німецькій і його хату спалили партизани. Той німець поїхав. Вже партизан йде. Такий чуб у нього був, Коля звався, вже знов давай свинку. Прийшов: якого ти чорта заїхав сюди? Та й вигнав його. Завезли в озеро, спалили вночі свинку, розібрали в корчах і сховали. Приходимо ми, знов поховали, розобрали і назад болотом вечора привезли.

Як хоч, так і живи. Батько насипав бочку, а комора в нас була так на вулиці. А одну змолочену вівса, проса, сміттям закинули, сховали. Потім зробили стожок. Поставила мати, товче. Приїхали з хутора. Нічого ніде не застали.

І.М.: А батько ваш був на війні?

К.С.: На війні було.

І.М.: А прийшов з війни?

К.С.: Прийшов.

Г.М.: То вже в 44-му році забирали на війну. А я ще хочу спитатися про церкву? Церква в вас була закрита вже після війни.

К.С.: А вчителі з дітьми окна били, таке во робили.

Г.М.: А дзвони не знаєте, де поділися?

К.С.: Не знаю, де дзвони поділися. Мати моя їздила, щоб церкву отдали. Ше й каплицю строїли.